

Minder plastic: een hele uitdaging!

Plastic, het ooit zo geliefde duurzame materiaal met vele gunstige eigenschappen, staat in het verdomhoekje.

Plastic is gedegradeerd tot de status van milieuvvervuiler. Het gebruik staat onder druk. De roep om alternatieven klinkt door. Ook de tuinbouwsector voelt zich verantwoordelijk. De hele circulaire keten, van teler tot afvalverwerker, doet mee in de zoektocht naar een duurzame en milieuvriendelijke oplossing. De prioriteit ligt bij reductie en hergebruik en zoeken naar (biobased) alternatieven.

Tekst: Suzan Crooijmans, Fotografie: Linda Straathof

18 De maatschappelijke druk om het gebruik van plastic te ontmoedigen, laat ook de tuinbouwsector niet onberoerd. De ernst wordt degelijk gevoeld. Plastic valt niet goed te rijmen met de waarden waarmee de tuinbouwsector zichzelf identificeert. “Zeggen dat we met onze producten een bijdrage leveren aan gezondheid, duurzaamheid en welzijn, is nog maar half zo geloofwaardig, zolang tegelijkertijd met die producten heel veel plastic de wereld wordt ingestuurd”, zegt Else Boutkan, kwartiermaker van het Programma Plastics van Greenport West-Holland. “In verpakkingen, hoezen, potten, labels, steeketiketten, folies, klipjes gaat ongemerkt veel plastic om. Soms ontcom je er niet aan, bijvoorbeeld vanwege voedselveiligheid, maar we kunnen niet meer om de nadelen heen. De plastic soep in de oceanen en de uitputting van fossiele grondstoffen, zeggen genoeg.”

Programma Plastic

Het terugdringen van plastic in de tuinbouwsector lijkt makkelijk, maar in werkelijkheid is het complex. Het komt omdat een ondubbelzinnig alternatief ontbreekt. Een plasticloze sector is dan ook een utopie. Maar minderen kan wél en het plastic dát gebruikt wordt, moet passen in een circulair systeem. Met het doel ‘een verantwoord gebruik

van plastic in een circulaire economie’, stelde Greenport West-Holland, vorig jaar het Programma Plastics op. Het inzetten op een duurzame en milieuvriendelijke oplossing, houdt in dat bij de productie van plastic geen fossiele grondstoffen worden gebruikt, dat strikte afvalstromen worden nageleefd en dat recyclen de standaard wordt. Een circulaire keten dus. Dat betekent investeren in verpakkingsvrije opties of herbruikbare verpakkingen en materialen. Alle schakels in de keten zijn er bij gehaald, want een doeltreffende stap kan alleen als partijen samen optrekken en afstemming plaatsvindt. Telers, veiling, groothandel, producenten van plastic, afvalbranche denken samen na over hoe en waar de sector kan meehelpen de plastic afvalberg te verlagen. Dat proces gaat langs een drietrapsraket: 1. elimineren, 2. hergebruik en 3. recyclen.

Naar één soort

Het is deze derde stap, het recyclen, waar de afvalbranche in beeld komt. Tim Brethouwer, marktanalist bij afvalverwerkingsbedrijf Attero én technisch adviseur van de Vereniging afvalbedrijven zegt erover: “Afval verwerken is een onderdeel van de keten. Er komt altijd een moment dat je moet gaan recyclen of verwerken. Dat is precies de reden dat de afvalverwerking als

entiteit onderdeel moet uitmaken van een circulaire keten.” Brethouwer is blij met het initiatief van Greenport West-Holland. De laatste jaren wordt de branche door steeds meer sectoren betrokken bij de afvalproblematiek. De tuinbouw is hierin een nieuwe tak. De eerste vraag die Brethouwer stelde aan de werkgroep was: ‘om hoeveel afval gaat het, om wat voor soort, hoeveel wordt verbrand, hoeveel gerecycled?’ Met die vraag gaat de tuinbouw nu aan de slag. “Zolang ik het niet weet, kan ik ook niet zeggen of we het kunnen scheiden, uit elkaar halen of iets nuttigs mee doen”, zegt hij. Om de hoogst mogelijke graad van recycelen te bereiken, pleit Brethouwer voor het gebruik van één soort, biobased en goed recyclebaar, plastic door de hele sector. “Als de sector vervolgens zorgt, dat dit plastic collectief wordt ingezameld en bij een verwerker komt, dan kun je een circulaire economie op gang brengen.” Met een voorbeeld illustreert Brethouwer hoe wezenlijk verpakkingsmateriaal is in de verwerking. Hij noemt de combinatie van papier met een venster van plastic als bloemenhoes. “Neem van mij aan, een combinatie van papier met plastic is voor ons onwerkbaar. Daar kunnen wij helemaal niks mee. Dat verdwijnt dus in de verbrandingsoven. Op het moment dat de sector collectief kiest voor ofwel alléén papier, ofwel alléén plastic, ja dan praat je over een totaal andere dimensie. Want dan kun je wél gaan recycelen.”

20

Design voor recycling

“We moeten met elkaar tot een keuze komen. Waar doen we nu echt goed aan?” bevestigt Else Boutkan. Zij ziet om zich heen veel initiatieven en innovaties. Kwekers die kiezen voor een papieren hoes, biobased kartonnen bakjes of een dun recyclebaar folie in plaats van een plastic dekseltje. Of zoals bij Phalaenopsiskwekerij Stolk Flora in Bleiswijk, papieren traywikkels. In plaats van elke plant afzonderlijk van een verpakking te voorzien, wordt een hele tray van zes of tien planten omhuld met een papieren hoes. Het levert een beduidende besparing van verpakkingsmateriaal op en dus minder afval, aldus Koen van Koppen, financieel manager bij Stolk Flora. “Bij bloemisten en tuincentra worden orchideeën veelal zonder hoes gepresenteerd. De hoes doet alleen dienst ter bescherming tijdens het transport. De introductie van de papieren traywikkels, twee jaar geleden, past in de duurzame bedrijfsvoering van Stolk Flora. “Wij telen met respect voor de aarde. De stap naar minder afval en recyclebaar papier, sluit daar goed bij aan”, motiveert Van Koppen. Het bedrijf heeft duidelijk voorkeur voor hoezen van papier, ook in de gevallen

Stolk Flora ontwikkelde duurzame plantenhoezen van papier

21

dat een traywikkels geen oplossing is, zoals voor retailpartijen. “In supermarkten en bouwmarkten worden de planten doorgaans met hoes verkocht.” Voor dat kanaal, ontwikkelde het bedrijf een papieren hoes met een uitsnede, zodat de bloemen toch zichtbaar zijn. Of dit aanslaat, moet blijken. “Het is een zoektocht naar de juiste duurzame presentatie”, zegt Van Koppen. “We onderzoeken nu of we een hoes kunnen ontwikkelen die maar gedeeltelijk om de plant gaat. Een uitdaging ligt er ook in het vinden van een alternatief voor de doorschijnende, weliswaar gerecyclede, plastic potten waarin de planten moeten worden gekweekt”.

Juiste manier afdanken

Astrid van der Helm, netwerkcoördinator van Orchidee Nederland merkt dat de plasticproblematiek leeft in de sector. “Kwekers zijn zoekende; ze vinden het lastig om tot een juiste keuze te komen. Orchidee Nederland heeft voor de verschillende soorten verpakkingen een ecologische footprint laten berekenen. Daaruit blijkt dat plastic niet altijd de grootste milieubelasting geeft. Dat maakt het ingewikkeld. Daarbij is het ook nog eens

zo dat voor bepaalde afzetkanalen plastic het meeste geschikt is. Als het dan tóch nodig is, gebruik dan gerecycled plastic, dat kan worden hergebruikt. Maar even belangrijk is het dat het op de juiste manier wordt afgedankt, met goede weggooi-instructies op de verpakking. Het is goed dat Greenport er een programma op heeft gemaakt. De sector is erg geholpen met het bundelen en toegankelijk maken van de kennis die er is met betrekking tot plastic.” Want ook voor kennisvragen ziet het Programma Plastic een taak weggelegd. De samenwerking met universiteiten uit zich in de deelname van twee onderzoeksvragen. Eén in samenwerking met Wageningen, over circulaire glastuinbouw, waar het gaat om plastic in de kas: loopfolies, substraatfolie. De andere betreft een Europees onderzoek naar circulaire systemen en samenwerking, LCA (beoordelingssystemen milieu-impact) en pilot faciliteiten, in samenwerking met Leiden en Wageningen.

Ambities

Else Boutkan is ervan overtuigd dat er de komende jaren veel gaat gebeuren op dit gebied. “Zoveel partijen

willen nog aanhaken en zijn bereid om kennis te delen en verder te ontwikkelen. Dat de hele keten nu meedenkt over het verminderen van afval, is ook volgens Brethouwer de enige manier om de samenhang te ontdekken. “Als je aan de voorkant een designer de opdracht geeft, een prachtige verpakking voor bloemen te ontwerpen, moet hij aan de achterkant zorgen dat het gerecycled kan worden.”

Boutkan: “Uiteindelijk willen we naar een punt dat de afvalstromen uit de sector 100% biobased zijn. Dat is een soort van stip op de horizon. Hiermee is een belangrijke functie van het programma duidelijk: Ordening aanbrengen in de grote hoeveelheid innovaties op het gebied van verpakkingen. We zijn nu bezig om die stappen te concretiseren. Daarvoor is het belangrijk dat iedereen elkaars randvoorwaarden kent. In sessies, komend najaar, gaan we op basis daarvan, onze ambities formuleren en concrete doelen en resultaten afspreken. Er wordt al veel geïnnoveerd met nieuwe biobased producten, dus de tuinbouw is er klaar voor!” ■